

डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता
योजनेंतर्गत नोंदणीकृत संस्थांना वसतिगृह
चालविण्यासाठी शासकीय व इतर इमारती
भाड्याने देणेबाबतची कार्यपद्धती.....

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.२४९/१८/तांशि-४
शिबीर कार्यालय, हैद्राबाद हाऊस,
सिव्हील लाईन्स, नागपूर ४४०००१.
दिनांक : १३ जुलै, २०१८

- वाचा :** १) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र.टीईएम-२०१६/प्र.क्र.५०१/तांशि-४,
दि.१३.१०.२०१६
२) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक सीबीसी -
१०/२०१७/प्र.क्र.१९६/मावक, दिनांक ०४.१०.२०१७
३) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र.संकीर्ण-२०१७ /प्र.क्र.३३२/तांशि-४,
दि.०७.१०.२०१७
४) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र.संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.४०७/तांशि-४,
दि.२२.०२.२०१८.
५) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र.संकीर्ण-२०१८ /प्र.क्र.१८५/तांशि-४,
दि.१८.०६.२०१७
६) मा. मंत्री (महसूल, मदत व पुर्नवसन, सार्वजनिक बांधकाम) यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक
११/०७/२०१८ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या बैठकीतील निर्णय

प्रस्तावना :-

संदर्भ क्रमांक १ येथील दिनांक १३.१०.२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये, राज्यात व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे प्रवेश घेणाऱ्या ज्या विद्यार्थ्यांचे पालक अल्पभूधारक शेतकरी/नोंदणीकृत मजूर आहेत अशा विद्यार्थ्यांना महानगराकरिता रु. ३००० प्रती माह व इतर शहरांकरिता रु. २००० प्रती माह या दराने जास्तीत जास्त १० महिन्यांकरिता निर्वाह भत्ता देण्यास शासन मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच, संदर्भ क्रमांक ३ येथील दिनांक ०७.१०.२०१७ च्या शासन निर्णयाद्वारे ज्या विद्यार्थ्यांचे पालक अल्पभूधारक शेतकरी/नोंदणीकृत मजूर नाहीत, परंतु ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबातील दोन्ही पालकांचे उत्पन्न रुपये १ लक्ष किंवा त्यापेक्षा कमी आहे अशा व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक वर्षातील १० महिन्यांकरिता रु. ३००० इतका निर्वाह भत्ता देण्यास शासन मान्यता देण्यात आली आहे. त्याचप्रमाणे संदर्भ क्रमांक ४ येथील दिनांक २२.०२.२०१८ च्या शासन निर्णयाद्वारे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतलेल्या ज्या विद्यार्थ्यांचे पालक अल्पभूधारक शेतकरी/नोंदणीकृत मजूर नाहीत, परंतु ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबातील दोन्ही पालकांचे उत्पन्न रुपये ६ लक्ष मर्यादेपर्यंत अशा विद्यार्थ्यांना महानगर क्षेत्राकरिता रु. १०,००० व इतर शहरे व ग्रामीण भागाकरिता रु. ८००० याप्रमाणे

निर्वाह भत्ता देण्याचा निर्णय घेतला आहे. तसेच, नोंदणीकृत संस्थांनी वसतिगृह चालविण्याची तरतूद या शासन निर्णयात करण्यात आली आहे. संदर्भ क्रमांक ५ येथील दिनांक १६.०६.२०१८ च्या शासन निर्णयाद्वारे या योजनेची उत्पन्न मर्यादा रु. ८ लक्ष पर्यंत वाढविण्यात आली आहे. पात्र विद्यार्थ्यांना हा निर्वाह भत्ता शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून देण्यात येणार आहे. यापैकी रुपये १.०० लक्ष ते ८.०० लक्ष उत्पन्न मर्यादा असलेल्या विद्यार्थ्यांकरीता प्रत्येक जिल्ह्यासाठी ५०० लाभार्थी विद्यार्थी संख्या इतकी मर्यादा निश्चित करण्यात आली आहे. रुपये १.०० लक्ष पर्यंत उत्पन्न असलेल्या विद्यार्थ्यांकरीता लाभार्थी विद्यार्थी संख्येची कोणतीही मर्यादा निश्चित करण्यात आलेली नाही.

२. व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेतलेल्या आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी वसतिगृह बांधणे याकरीता प्रत्येक जिल्ह्यासाठी रुपये ५.०० कोटी इतके अनुदान नोंदणीकृत संस्थांना देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे. त्यास अंतिम स्वरूप देण्यासाठी काही कालावधी लागण्याची शक्यता आहे. तसेच हे अनुदान संबंधित संस्थेस दिल्यानंतर प्रत्यक्षात बांधकाम होऊन वसतिगृहाची सुविधा निर्माण होण्यास बराचसा कालावधी लागणार आहे.

३. राज्यात सध्या विविध मागासप्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांकरीता विविध वसतिगृहाच्या योजना राबविण्यात येत आहेत. तथापि, आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांकरीता कोणतीही वसतिगृहाची योजना राबविण्यात येत नाही. व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांची जागेअभावी गैरसोय होऊ नये, त्यांना शिक्षण घेण्यामध्ये अडथळा येऊ नये, याकरीता स्वतंत्र वसतिगृहाची सोय उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. मराठा आरक्षण व इतर मागण्यांच्या संदर्भात निर्णय घेण्यासाठी संदर्भ क्रमांक २ येथील ०४.१०.२०१७ च्या शासन निर्णयान्वये गठीत करण्यात आलेल्या मा. मंत्री (महसूल, मदत व पुर्नवसन, सार्वजनिक बांधकाम) यांच्या अध्यक्षतेखालील मंत्रिमंडळ उपसमितीची दिनांक ११/०७/२०१८ रोजी बैठक झाली. या बैठकीत “डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना” या योजनेखाली नोंदणीकृत संस्थांना वसतिगृह चालविण्यासाठी शासकीय व इतर इमारती भाड्याने देणे याकरीताचे सर्वसाधारण कार्यपद्धती व नियम निश्चित करण्यास मान्यता देण्यात आली. त्यास अनुसरून डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना या योजनेखाली नोंदणीकृत संस्थांना वसतिगृह चालविण्यासाठी शासकीय व इतर इमारती भाड्याने देणे याकरीताचे सर्वसाधारण कार्यपद्धती व नियम तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना याखाली वसतिगृह चालविण्यासाठी शासन/स्थानिक संस्था/मंडळ यांच्या मालकीच्या इमारती नोंदणीकृत संस्थांना भाड्याने देण्याची योजना शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून अंमलात आणण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना या योजनेखाली नोंदणीकृत संस्थांना वसतिगृह चालविण्यासाठी शासन/स्थानिक संस्था/मंडळ यांच्या इमारती भाड्याने देणे याकरीताची सर्वसाधारण कार्यपद्धती व नियम खालील परीच्छेद ३ मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे राहतील.

३. डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना याखाली वसतिगृह चालविण्यासाठी शासन/स्थानिक संस्था/मंडळ यांच्या मालकीच्या इमारती नोंदणीकृत संस्थांना भाड्याने देण्याकरीता सर्वसाधारण कार्यपद्धती व नियम :-

- १) राज्यातील जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणी असलेल्या शासन/स्थानिक संस्था/मंडळ यांच्या मालकीच्या व विनावापर पडून असलेल्या इमारतींची सविस्तर माहिती (इमारतीचे क्षेत्रफळ, इमारतीची स्थिती, उपलब्ध सुविधा इ.) राज्यातील सर्व जिल्ह्यांमधील मुख्यालयाच्या ठिकाणी असलेल्या कार्यालयांच्या कार्यालय प्रमुखांनी जिल्हाधिकारी यांना तात्काळ सादर करावी.
- २) ही माहिती जिल्हाधिकारी यांना सादर केल्यानंतर यासाठी संबंधित कार्यकारी अभियंता व त्या जिल्ह्यातील शासकीय तंत्रनिकेतनांमधील प्राचार्य/विभाग प्रमुख (स्थापत्य) यांनी जागेची प्रत्यक्ष पहाणी करून यापैकी वसतिगृहासाठी उपयुक्त ठरू शकणाऱ्या इमारती निश्चित कराव्यात.
- ३) या इमारतींमध्ये वसतिगृह चालू करावयाचे झाल्यास सदर इमारत ज्या प्रशासकीय विभागाच्या अखत्यारीतील ज्या कार्यालयाच्या ताब्यात आहे त्या कार्यालयाच्या कार्यालय प्रमुखाच्या आणि/अथवा जिल्हाधिकारी यांच्या मान्यतेने इमारतींची डागडुजी, रंगकाम, वीज व पाण्याची व्यवस्था इत्यादी कामे सार्वजनिक बांधकाम विभागाने पूर्ण करावीत व इमारत राहण्यायोग्य करावी. यासाठी सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडे उपलब्ध असलेल्या परिरक्षण अनुदानातुन खर्च करण्यात यावा.
- ४) या योजनेखाली वसतिगृह भाड्याने देण्याकरीता इच्छुक नोंदणीकृत संस्थांकडून जाहिरात देऊन अर्ज मागविण्यात यावेत.
- ५) सदरची प्रक्रिया जिल्हाधिकारी यांच्या स्तरावर करण्यात यावी.
- ६) मागणी करणारी संस्था ही मुंबई विश्वस्त कायदा, १९५० किंवा संस्था नोंदणी कायदा, १८६० अंतर्गत नोंदणीकृत असावी.
- ७) अशा संस्थेचे किमान ३ वर्ष लेखापरिक्षण पूर्ण असणे आवश्यक आहे.
- ८) जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणी कार्यरत असणाऱ्या संस्थांना प्राधान्य देण्यात यावे.
- ९) एकापेक्षा अनेक संस्थांची मागणी आल्यास अनुभवी व जास्त क्षमता असणाऱ्या संस्थांना प्राधान्य देण्यात यावे.
- १०) या अर्जांची छाननी करून गुणवत्तेनुसार संस्थेची निवड करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना देण्यात येत आहेत. यासाठी जिल्हाधिकारी हे त्यांना आवश्यक वाटेल अशा स्थानिक अधिकाऱ्यांची छाननी समिती नियुक्त करतील. या स्थानिक समितीमध्ये खालील अधिकाऱ्यांचा समावेश असावा.
 - अ) जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
 - आ) स्थानिक महानगरपालिका आयुक्त/नगरपालिका मुख्याधिकारी
 - इ) जिल्ह्यामधील कोणत्याही विभागाच्या वरिष्ठ महिला अधिकारी

ई) शासकीय अभियांत्रिकी महाविद्यालय अथवा शासकीय तंत्रनिकेतन यांचे प्राचार्य

उ) कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग

वरील समितीच्या सदस्यांमध्ये जिल्हाधिकारी गरजेनुसार बदल करू शकतील.

११) संस्थेची निवड केल्यानंतर त्या संस्थेशी ५ वर्षांचा भाडे करारनामा जिल्हाधिकारी यांच्या वतीने करण्यात यावा. निवड केलेल्या संस्थेने वार्षिक भाड्याची रक्कम शासनाकडे जमा करणे आवश्यक राहिल. सदरचे भाडे रु.१००/-प्रतीमाह इतके नाममात्र असेल.

१२) शासकीय इमारत निवड केलेल्या संस्थेस हस्तांतरीत केल्यानंतर त्या इमारतीमधील सर्व प्रकारच्या परीक्षणाची जबाबदारी निवड केलेल्या संस्थेची राहिल. यासाठी कोणत्याही स्वरूपाचे अनुदान शासनाकडून देण्यात येणार नाही.

१३) वसतिगृहासाठी भाड्याने दिलेल्या इमारतीमध्ये आर्थिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गातील ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे उत्पन्न रुपये ८.०० लक्ष मर्यादेपर्यंत आहे अशा व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रीयेद्वारे बिगर मागास प्रवर्गातील जागेसाठी प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना प्राधान्याने वसतिगृहामध्ये प्रवेश देण्यात यावा.

१४) वसतिगृहामध्ये विद्यार्थ्यांना आवश्यक त्या सुविधा जसे वीज, पाणी, इंटरनेट, खाणावळ (जेवणाची व्यवस्था), साफसफाईची व्यवस्था, सुरक्षेची व्यवस्था इत्यादी पुरवण्याची जबाबदारी निवड केलेल्या संस्थेची राहिल. यासाठी सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागामार्फत चालविल्या जाणाऱ्या वसतिगृहासाठी विहीत करण्यात आलेले निकष/नियमावली संस्थेने उपयोगात आणावी.

१५) सुविधांबाबत कोणत्याही तक्रारी प्राप्त झाल्यास आणि सुविधा असमाधानकारक असल्याचे जिल्हाधिकारी यांचे मत झाल्यास अथवा इमारतीमध्ये गैरकृत्य होत असल्याचे अथवा इमारतीचा वापर अन्य प्रयोजनासाठी करण्यात येत असल्याचे निदर्शनास आल्यास आवश्यक ती पूर्वसूचना देऊन व संस्थेचे म्हणणे ऐकून अशा संस्थेशी केलेला करारनामा रद्द करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना राहतील. करारनामा रद्द केल्यानंतर नियत दिनांकास अथवा जास्तीत जास्त एक महिन्याच्या आत इमारतीचा ताबा संबंधित संस्थेने जिल्हाधिकारी यांना परत करणे गरजेचे राहिल. नियत दिनांकास इमारतीचा ताबा संस्थेने परत न केल्यास, संस्थेकडून प्रचलीत भाड्याच्या दुप्पट दराने महसुली वसुली करण्यात यावी.

१६) डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजनेखाली विद्यार्थ्यांना दिल्या जाणाऱ्या निर्वाह भत्त्याची रक्कम पात्र विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यात शासनाकडून जमा करण्यात येणार आहे.

वसतिगृहाचा लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून ही रक्कम निवड केलेल्या संस्थेस देण्यात येईल. या व्यतिरिक्त कोणतेही अनुदान शासनाकडून दिले जाणार नाही.

१७) वसतिगृह चालविण्यासाठी आवश्यक तो कर्मचारी वर्ग कंत्राटी तत्वावर निवड केलेल्या संस्थेने नियुक्त करणे आवश्यक राहिल. या कर्मचाऱ्यांचे कोणत्याही स्वरूपाचे दायित्व शासनावर राहणार नाही. तसा उल्लेख करारनाम्यामध्ये करण्यात यावा.

१८) वसतिगृहाचे कामकाज व्यवस्थितरित्या चालू राहण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांना आवश्यक वाटतील अशा अटी व शर्ती करारनाम्यामध्ये समाविष्ट करण्याची त्यांना मुभा राहिल.

१९) या योजनेचे नियंत्रक अधिकारी म्हणून संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य हे काम पाहतील. त्यांनी प्रत्येक जिल्ह्यातील शासकीय तंत्रनिकेतनांच्या प्राचार्यांमार्फत ही योजना राबवावी.

४. हे आदेश सार्वजनिक बांधकाम विभाग आणि महसूल व वन विभाग यांचेशी विचार विनिमय करून काढण्यात येत आहेत.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१८०७१३११०२५५९९०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संजय औ.धारुरकर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
- २) मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
- ४) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
- ५) सर्व सन्माननीय विधानपरिषद व विधानसभा सदस्य
- ६) अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व प्रशासनिक विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ८) आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक

- ९) आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १०) आयुक्त, दुग्ध व्यवसाय विकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- ११) आयुक्त, मत्स्य व्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १२) सर्व जिल्हाधिकारी
- १३) संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १४) संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १५) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- १६) संचालक, पशु संवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १७) कुलसचिव, सर्व(कृषी/अकृषी) विद्यापीठे
- १८) कुलसचिव, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, लोणेरे, ता.माणगांव, जि.रायगड
- १९) कुलसचिव, महाराष्ट्र राज्य आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक
- २०) संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण परीक्षा मंडळ, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९, खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
- २१) सहसंचालक, तंत्र शिक्षण विभागीय कार्यालये (सर्व), (संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्यामार्फत)
- २२) सहसंचालक, उच्च शिक्षण, विभागीय कार्यालये (सर्व)
- २३) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)
- २४) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई/नागपूर
- २५) महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई/नागपूर
- २६) सर्व संबंधित मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक
- २७) सह/उप सचिव (मशि/विशि/अर्थसंकल्प), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २८) अवर सचिव (तांशि-३, विशि-३), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २९) कक्ष अधिकारी (मशि-२/मशि-४/तांशि-५/तांशि-६/साशि-१), उ. व तं.शि. वि., मंत्रालय, मुंबई
- ३०) मा.मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक
- ३१) सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहायक
- ३२) निवडनस्ती/तांशि-४.